

Helsinki

Monimuotoinen kehityshäiriö eli laaja-alaiset oppimisvaikeudet

Määritelmä ja diagnoosi

Monimuotoisella kehityshäiriöllä (F83) tarkoitetaan, että kehityksessä on ikätasoon nähden **laaja-alaista** poikkeavuutta useammalla kuin yhdellä kehityksen osa-alueella (kielenkehitys, hahmottaminen, motoriikka, oppiminen). Samanaikaisesti lapsella voi olla myös vaikeuksia keskittyä tai toimia ikätovereiden kanssa.

Jokainen lapsi kehittyy omassa yksilöllisessä tahdissaan. Kehityksellisistä häiriöistä puhutaan, kun lapsen kehitys poikkeaa merkittävästi ikätovereistaan ja haasteet haittaavat lapsen toimintakykyä arjessa. Kehityshäiriöiden tunnistaminen normaalista kehitysvaihtelusta on tärkeää, jotta lapselle pystytään tarjoamaan oikeanlaista tukea.

Lapsen haasteet arjessa kehityksen eri osa-alueilla

- **Kielellisiin haasteisiin** voi liittyä vaikeutta ilmaista itseä puheella tai ymmärtää puhuttua kieltä. Lapsen puhe voi olla vähäistä, hajanaista tai epäselvää. Pitkät ohjeet tai monimutkaisemmat käsitteet voivat olla lapselle vaikeita ymmärtää. Kielelliset haasteet heijastuvat usein koulussa lukemaan ja kirjoittamaan oppimiseen tai luetun ymmärtämiseen.
- **Hahmottamisen haasteet** voivat tuottaa vaikeuksia havaitsemisessa, mielikuvien luomisessa tai osakokonaisuuksien, tilasuhteiden ja yksityiskohtien hahmottamisessa. Arjessa nämä voivat näkyä vaikeuksina pukemisessa, rakentelussa, ajan hahmottamisessa tai matematiikan oppimisessa.
- **Motoriikan haasteet** näkyvät karkea- ja/tai hienomotoristen taitojen oppimisen vaikeutena. Arjessa tämä saattaa näkyä kömpelyytenä, törmäilynä, varovaisuutena tai esimerkiksi ruokailuvälineiden käytön, vaatteiden napittamisen tai saksien käytön vaikeutena.
- **Tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen haasteet** voivat näkyä impulsiivisuutena ja vaikeutena keskittyä tarvittavaan asiaan. Vaikeuksia voi ilmetä toiminnan aloittamisessa tai lopettamisessa sekä oman toiminnan suunnittelussa. Tarkkaavuuden ja toiminnanohjauksen ongelmat voivat ilmetä joko yli- tai aliaktiivisuutena.
- **Sosiaalisten taitojen haasteet** voivat näkyä vaikeutena tunnistaa ja ymmärtää toisten tunteita ja huomioida toisten näkökulmia asioihin. Lapsen voi olla vaikea tulkita toisten äänensävyjä, ilmeitä ja elekieltä. Sosiaalisten taitojen haasteet näkyvät usein vaikeuksina osallistua leikkeihin ja toimia ikätovereiden kanssa.

Tutkimukset

Kokonaiskäsitys lapsen kehityksestä muodostuu moniammatillisena yhteistyönä terveydenhuollossa. Lapsen kehitystä arvioi tilanteen mukaan psykologi/neuropsykologi, toimintaterapeutti, puheterapeutti, fysioterapeutti, sairaanhoitaja ja lääkäri. Ammattilaisten arvioiden

lisäksi kodin ja koulun kuvaus lapsen arjen taidoista antaa merkittävää lisätietoa lapsen osaamisesta ja toimintakyvystä. Tutkimusten perusteella lääkäri asettaa kehityshäiriödiagnoosin ja ammattilaiset arvioivat kuntoutuksen ja tukitoimien tarvetta.

Kuntoutus

Tavallisimpia kuntoutusmuotoja ovat puheterapia ja toimintaterapia. Kuntoutuksen tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä mahdollistaa hänen osallistumisensa arjessa. Kuntoutuksen tavoitteet määritellään yksilöllisesti lapsen tarpeita vastaaviksi. Vanhemmat ovat kuntoutusprosessissa aktiivisia toimijoita. He ovat keskeisessä asemassa siirtämässä kuntoutuksessa opittuja taitoja lapsen arkeen. Kuntouttavat terapeutit ohjaavat usein varhaiskasvatuksen henkilökuntaa toimimaan lasta tukevalla tavalla. Kuntoutus painottuu alle kouluikäisiin.

Seuranta

Kuntoutustavoitteiden toteutumista ja lapsen kehitystä seurataan säännöllisesti. Seurannan myötä lapsen diagnoosi voi tarkentua. Joskus lapsen taidot vahvistuvat jollakin osa-alueella, eivätkä kehityksen poikkeavuudet ole enää laaja-alaisia. Mikäli lapsen kehitykselliset vaikeudet kuntoutuksesta ja tukitoimista huolimatta haittaavat enenevässä määrin arjessa ikätasoista toimimista, voi diagnoosi tarkentua lievään kehitysvammaan. Seuranta jatkuu tyypillisesti kuntoutusten jatkumisen ajan. Tämän jälkeen seuranta siirtyy kouluterveydenhuoltoon, josta voidaan tarvittaessa konsultoida lastenneurologiaan tai lastenpsykiatriaan erikoistuneita asiantuntijoita.

Kuva: Jussi Hellsten

Varhaiskasvatuksen ja koulun tukitoimet

Lapsella on oikeus saada tarvitsemaansa tukea varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Tuki voi olla ryhmä- tai lapsikohtaista ja tarkoittaa esimerkiksi osaaikaista erityisopettajan tukea tai kokoaikaista erityisopettajan tukea pienryhmässä. Oppimateriaalia voidaan eriyttää oppilaalle sopivaksi keskittymällä oppimistavoitteiden kannalta keskeisiin asioihin tai mukauttaa tehtäviä lapsen taitotasolle sopivaksi. Lapselle voidaan tarjota

selkokielistä opetusmateriaalia sekä konkreettisia ja visuaalisia apuvälineitä. Opetuksessa pyritään hyödyntämään lapsen vahvuusalueita. Lapsen myönteisen minäkuvan kehityksen ja koulumotivaation kannalta onnistumisen kokemukset ovat tärkeitä. On olennaista, että lapsi huomaa itse osaavansa ja oppivansa asioita sekä tuntee olevansa arvokas omana itsenään. Koulun tukitoimia suunnitellaan yhteistyössä opettajien ja perheen, sekä usein psykologin tai neuropsykologin kanssa.

Perheen tarjoama tuki

Vanhemman tärkein tehtävä on tarjota lapselle turvallinen ja rakastava kasvuympäristö. Kaikki lapset hyötyvät säännöllisestä arjesta, rutiineista ja ennustettavuudesta. Riittävä uni ja ravinto sekä monipuolinen tekeminen ja vapaa leikki ovat lapsen kasvun ja kehityksen

perusedellytyksiä. Arjen sujumiseen ja vanhemmuuteen on tarvittaessa mahdollista saada tukea hoitavalta taholta tai Helsingin kaupungin Lasten ja perheiden palveluista. Vanhemman oma hyvinvointi mahdollistaa sen, että lapsi saa riittävästi huomiota sekä tukea kasvuun ja kehitykselle.

